

ARH PT-431

Y L E M A A L I N E

E E S T I N O O R S O O Y H E N D U S

**TEGEVUSE
YLEVAADE
1926**

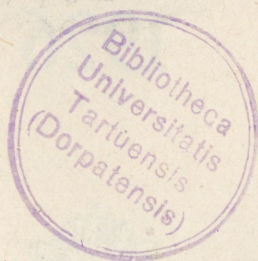

Y E N Y K E S K J U H A T U S E V Ä L J A A N N E . 1 9 2 7

6 13833005

A

ESTOTRÜKK TALLINN S. KARJA 8

Noorsoo organiseerimise tarvilikkusest tänapäeval.

On möödunud mõned aastad eesti noorsooliikumise algpäevilt. Põhja, millel meil noorsooliikumine syndis, pole sellasena enam olemas. Langend see kirglikkus, hardumus, see aktiivsus ja vaimustus, mis iseloomustas meie noorsooliikumist tema algpäivil. Kustunud endine illegaalseilt noorsookoondusilt pärit elutuli ja jõud. Syveneb differentseerumine ning kaldumine programmilise haridustöö alule.

See kõik on loogiline ja loomulikku rada minev. On jõut asutamisajajärgust tõsisemasse ehitusajajärku, mis ei luba ajapendlille enam nii ulatuslikku ega hypeekat kõikumist. Endised juhid on vajund praktilisile alule ning juuretunud noorpõlvele on tundmatud endisaegseid palavikud ja otsingud. Ajajärgust tingiti praktilikud kysimused, poliitiline differentseerumine ja levinev äripatsill nihutavad yldushuvide kõrvale ka isiku ja kihihuve. Maad näib valland pääliskaudse ebakultuuri, sensatsiooni ja tsivilisatsiooni uimastus ning amerikaniseerumise vaim.

Neis oludes noorile teha mingisususeid etteheiteid, oleks mõttetu. Tundub ju seda langust ja ebakindlust, mitte yksi noorsooliikumises, neid veel palju enam kogu meie avalik-seltskondlikus elus, mis hoolimata kaheksast iseseisvusaastast on siiski väga kahvatu, ebamäärane ja ilmetu. Suurel määral on see tingit meie kultuurilisest noorusest ja traditsioonide puudusest. Poliitilised revolutsioonid synnivad ruttu, majanduslikud aeglasemalt, kuid veel aeglasemalt kultuurilised ymberhinnangud. Sellest see ebakindlus ja tahe pääliskaudsete ja nähtavate atribuutide: siidisukkade, sabakuue, tsilindri, poksi või

TARTU ÜLIKOOLI

RAAMATUKOGU

ARHIIVKOGU

Hibi-dsibbi abil päästa Euroopasse, või pastalde ja kaugel turaanitsemisega otsida abi mujalt. Sellest see kirevus kus ylikool ja hiromant, teater ja kabaree, filosoofiline yhing ja hippodroom, kunstinäitus ja poksilava seisavad kõrvu ning moodihaigused ja kõmu arendavad kultuuri.

Suurel määral on see kõik tingit praegusest yldisest sõjajärgsest langusmeelolust ja ajajärgu kaosest. Mõnedki vanad tõed värisevad, uued on syndimata. Ajajärgu pinevus sarnaneb lahendamatu dissonantsile ning kõlab ta eriti valus neile, kes otsivad väljapääsu kaosest. Kuid kaoski on ju uue kosmose algus ning just eriti noored on need, kes otsivad väljapääsu, uut traditsiooni, uut tõde, uut omapärast kultuuri.

Just selle uue otsimises ja leidmises seisabki üks noorsooyhingute tähtsamaid ylesandeid. Kui vanempõlv kaitseb vanu harjumusi, kombeid, vanu eelarvamisi teeb programmilist haridustööd, siis on noorpõlv, kes pioneerina peab harima uudismaad.

On kysit, mis mõte on noorsooyhinguil, kui meil on oma koolid, kohtud, oma ajakirjad, raamatukogud, haridus-karskus ja muud seltsid, majanduslikud ja poliitlised asutused. Noored ei saa ometi miniatyyris teha seda kõike, mida need asutused igayks teevad eraldi ning eriti on YENY kohta öeld, tal polla haridusseltside kõrval mõtet. Muidugi. Kõik need asutused annavad noorilegi tööd ning on nad oma lippude alla valmis võtma kogu organiseerit noorpõlve. Näib — vähemalt nende eriseltside ja spetsiaalasutuste lähtekohilt—nagu oleks noorsooyhinguil aeg kaduda.

Kuid mis ajast on siis noorsooliikumine ja noorsooyhingud spetsialistide ettevalmistajad? Kas pole noorsooyhingud puht kasvatuslikud kohad? Kas pole nende ylesanne pineva ideelise õhkkunna loomine, milles võiks toimuda sygavam ja igakylgne enesearendamine, elu-reformpingutus, tõdede ja ilmavaadete otsimine, mil-line on võimalik ainult kitsamas omaealiste ringkunnas? Kas pole meie seltskundlikus arenemises, sellel inimkasvatusalal tyhi koht? Mitte haritlasi, sportlasi, näitlejaid jne. ei valmista noorsooliikumine, vaid inimesi, kodanikke, kes näevad elu tema tervikus, isikuid, kes kutsehuvide kõrval tunnevad vajadust ka vaimlisiks pin-

gutusiks, ilmavaate ja iseloomu otsinguiks. Ja kuigi meie olu on kaheksa iseseisvusaasta jooksul tuntavalt stabiliseerund, on noorpõlvel sel alal veel küllalt põhja enesekasvatuseks, küllalt põhjusid protestiks, ylesandeid yld-sustöök, Tal on omad töömaad ja tööharud, milliseid töid teised ei soorita.

Millised ylesanded näiteks ootavad noori omapärase huvi ja lõbuelu korraldamisel. Kas pole siin küllalt tööd, et nurgatagust ja labast simmanielu avardada, mitmekesistada, lõbusamaks ja distsiplineeritumaks muuta, tuues siia hinge ja maitsekust. Ja kui juba mäng, tants, laul, siis vähemalt ilus ja mitmekesine, vastavate kursuste, avalikkude huvi-ja mänguõhtute kaudu korraldet lõbu. Või millisele vanempõlve tuletõrje või muu seltsile tahaksime upitada selle isenda ylesande?

Või millised ylesanded ootavadki noori tõsisemal enesekasvatusalal: katsetused, vaielused, võitlused, õpiringid, oma ajakirjad, kohandet just sellele omaeliste õhkkunnale. Kui palju siin võimalusi enesearndamiseks, iseloomu ja ilmavaate leidmiseks!

Muidugi öeldakse ka siin, see kõik olla ka yksikute seltside ja poliitiliste parteide ylesanne. Siiski pole see nii, vaid jääb meie inimene tingimata yhekylgseks ja ongi meil kahjuks niisuguseid yhekylgseid karsklasi, haritlasi, sportlasi ja parteitegelasi enam kui palju.

Muidugi, ytlevad spetsialistid, inimene ei saa vajuda igale poole ning kes tahab kõike ei saa lõpuks midagi. Täiesti õige. Kindlam tee ebaõnnestumisele on hajumine mitmele alale. Kuid seda noored ei kavatse ja on igal noorsooyhingul omad väga paindunud eriharud ja erialad. Sageli ongi noorte eriharrastused saanud alguse ja äratuse noorsooyhinguilt. Paljudes YENY osakundes on näiteks teht tagajärjericamat karskustööd, kui seda on suutnud teha mõni karskusselts. Kuid viljeledes neid erialu, ollakse ometi yks pere, leitakse võimalusi kõrvustada ja yheväärilikkustada aatelist kui ka praktilist huvi ning äratetakse ka kutsetöölisis huvi vaimliseks tööks ja hingeliste väärtuste hindamiseks.

Suudaks seda mõni muu selts, kus puudub noorus-pinevus, omaeliste õhkkund?

Puuduks siin see liikumine, painduvas, mis noorsooyhingud teeb noorsooyhinguiks. Puuduks see yhine suur noorte jõud, yhine mõjuv pere, milline näiteks on kogund YENY ymber. Puuduks see teadmine kuuluda yhisesse suurde organisatsiooni, mis iseenesest on suureks sotsiaalse mõtlemise ja algatuse tõukejõuks. Väikeses ringis võivad uued algatused kaduda, kannab neid suurem koondus, ei haju need enam.

Ja kuigi meid süüdistetakse kord väheses patriotismis, väheses rahvusvahelikkuse hindamises, kord jälle tagurluses, kaitseliiduga käsikäes töötamises jne.—ei sega see meid, vaid näitab, et meie ringes siiski midagi otsitakse. Ning omad seisukohad on kujunemas meilgi. Meie patriotism pole yhegi kõrtsimoe või kõmuisamaalsuse teenistuses, vaid tahab olla sygavam, eetilisem ja sotsiaalsem. Ytleme ära igast isamaalsusest, mis tahab olla teisist parem, seda eeskuju ja tegudega näitamata. Kuulume kogu meie rahvale, tunneme yhist häda, eeldame yhist jõudu ning loodame yhist lahendust. Rahvusvahelisi suhteid sõlmime ikkagi Eesti kaudu ning kaitseliidust kui olevikust tingit organisatsioonist eraldavad meid meie tuleviku perspektiivid. Rakendame end mitte sõjavaimu vaid rahvusvahelise kõrgema kultuuri ja yleilmise rahuaate teenistusse. Suurem tähelepanu ja arvustus meile tunistub meie aatelikku tööd.

Kuid eriti suur tähendus ongi noorsooyhinguil ma a l. Oleme agrarrahvas ning kõigis meie eluavaldasis ei saa meie unustada kyla. Just maal on noorsooyhingud millised on ka YENY osakunnad — kultuurhuvi koondajaiks. Oleks vähe mõtet asutada igas kylas muusikanäite ja muid seltse, mis hajandaks jõude, nii et lõpuks kellegile juhatajaid ega liikmeid ei jatku. Noorsooyhingute avar omaelu ja painduv põhikiri annab siin teotsemisvõimalusi igal alal.

Ka poliitilselt on noorsooyhinguil oma tähtsus. Mitte otsekoheses parteihuvi äratamises, — selle eest hoolitsevad juba parteid ise — vaid enam vähem erapooletumas yhiskundlikkude olude vaatluses ja seisukohtade võtmises tähtsamate syndmuste puhul. Siin on võimalik arendada yhiskundlikku vastutustunnet, ausust, avalikkust, asjalikkust, sotsiaalset arusaamist ja sotsiaal-

huvi. On olemas mitte ainult poliitilised tarkused, vaid ka poliitilised kohused. Nõuame suuremat poliitilist loiaalsust, sotsiaalsete huvide eelistamist kitsastele kihi- ja isikuhuvidele. Nõuame hääde parteitegelaste kõrval ka häid inimesi ja enam poliitilist kasvatust. Meie põhiseadus on hää, aga mis inimesed temast teha võivad, näitab meie ogoistlik, aumärkide ja mundrihaige tänapäev.

Nii näeme, et noorsoo organiseerimisel on tänapäevgi kyllalt mõtet. Pääasi, et meie end ei lase heidutada raskusist ega kõrvalmõjudest. Tähtsam kui välistes saavutused, on sisemine pinevus. Ainult uuenus-tahe ja reformpyyd tunnistab meie optimismist ja elujõust. Seda optimismi ning tulevikku vaatavat protestivaimu elustame ka edaspidi.

Siin juures oleksime ebaõigel teel, kui arvaksime end ainutarvilikuks. Kuigi peame noorsootööd tähtsaks, pole meil põhjust teiste kultuurkoonduste, organisatsioonide ja analoogiliste liikumiste tähtsust alahinnata. Meie ylesanne on kõigi kultuurialul töötavate organisatsioonidega pidada hääd vahekorda. On kõrvaline asi, kelle arvele yldsaavutused kanname, tähtis on, et tehakse tööd, et meil saavutusi oleks, et meie tööd ja töömehi austada oskaks. Ning olgugi neil oludel yleskerkiv omavaheline võitlusmoment meile vaid ainult yldise edu tõukejõuks.

10. VI. 27.

A. Meikop

YENY Keskjuhatus 1926 a. tegevusaruanne.

Et anda ylevaadet YENY tegevusest, tuleb puudutada kogu tema organismi, alates osakundest Keskjuhatuseeni. Kuna kogu tegevuse keskkohaks on siiski osakunnad, tuleb peatuda enne kõige osakundade tegevusel.

Võrreldes eelmise (1925) aastaga on mõnes suhtes, eriti aga liigete arvus ja majanduslikes läbikäikes märgata väikest langust, mida tuleb seletada majanduslikult raske aastaga. Teisest küljest võib aga näha YENY põhimõttele vastavat töösse syvenemist ja spetsialiseerumist. Sellevõrra, mis kaotet kvantitatiivselt, ja enamgi on võidet kvalitatiivselt. Paranenud on vahekord ümbursega. Mõnesuguseid kahtlustusi, nagu neid YENY suhtes kuuldus veel ennem, pole enam märgata. Ka on vahekord teiste organisatsioonidega paranenud, muutudes yldiselt hääks ning on rahva poolehoid YENY-le nähtavalt tõusnud igal pool. Nii moraalselt kui ka kultuurselt on YENY-l Eesti kultuurelus kindel koht.

1. jaan. 1927 oli YENY koosseisus registreerit 96 osakunda. Faktiliselt teotsejate osak. arv pole siiski nii suur. Neist 96 osak. on ju YENY algupäevil likvideerit kuus (Hageri, Jüri, Nõmme, Kehra, Tudu ja Hallikukivi) ning järeljäänuid asub üks (Sao-Paolo) välismaal. Mahaarvates likvideerit osak., asub neist 89 osakunnast Harjumaal 24 os.: Hattu, Härkla, Hõimla, Ingliste, Juuru, Kaberneeme, Kadja, Kaiu, Kehtna, Kodasuu, Kolga, Kose, Kuusalu, Käosalu, Metsanurga, Muraste, Nõva-Variku, Paltiski, Purga, Põlli, Rapla, Saue, Tallinna ja Viimsi.

- Virumaa 17 os.: Aaspere, Atsalama, Avispea, Järve, Kadrina, Karitsa, Kiltsi, Mäetaguse, Narva, Palmse, Porkuni, Simuna, Tõnuvere-Nurmetu, Vaivara, Varesmetsa, Voka ja Väike-Maarja.
- Järvamaa 11 os.: Albu-Risti, Edro, Jalgsema, Järva-Jaani, Karinu, Laupa, Mäo, Raigu, Ramma, Roosna-Alliku ja Vägeva.
- Tartumaa 11 os.: Aakre, Ahja, Haaslava, Laekannu, Meeksi, Neeruti, Palamuse, Rasina, Saadjärve, Sadukyla ja Tartu.
- Pärnumaa 7 os.: Are, Mõisaküla, Lelle, Tori, Vana-Kariste, Pärnu ja Vändra.
- Läänemaa 6 os.: Heltermaa, Kasevälja, Kuri, Kullamaa, Marimetsa, Lähtru.
- Võrumaa 5 os.: Aleksandri, Rõuge, Sadrametsa, Sänna ja Võru.
- Valgamaa 4 os.: Koikyla, Laanemetsa, Sooru, Valga.
- Viljandimaa 3 os.: Holstre, Kolga-Jaani, Vana-Tänasilma.
- Petserimaa 1 os.. Petseri.

Nendest 89 osakunnast pole kaugeltki kõik yhesuguse töö- ja eluvõimega. Pea igal osakunnal on omad tõusud ja langused ning eriti palju ripub juhtidest ja tööhimulistest noortest, millisel puhul ka töövõimalusi leitakse. Eriti kriitiline ongi teine ja kolmas eluaasta. Yletand need, ollakse ka juba juured niivõrd sygavasse saand ymbruskunnas, et pysimine kindlustet. Leidub osakundi, kes ju algusest pääle pole suutnud juurduda ning selle tõttu ju kauemat aega pysivad varjusurnuina. Niisugused oleksid: Harjumaal — Kolga, Virumaa — Kadrina, Porkuni, Pärnumaal — Are, Pärnu, Tartumaa — Palamuse, Neeruti, Järvamaal — Laupa, Läänemaa — Kullamaa, Marimetsa, Valgamaal — Sooru. Ennem edukalt teotsend, kuid hiljem uinund on Rapla, Paltiski, Kiltsi, Narva (poliitilised motiivid) ning Koikyla osakunnad. Seega peaks tegevusaruandeid esitama 1926 a. kohta 73 osakunda. 1926 a. tegevuse kohta on aruandeid saatnud 60 osakunda. s.o. 82⁰/₀ (1925 a. saatsid 43 osak. s.o. 70⁰/₀ tegevuses olnud osakundadest). Seni pole teatelehti tagasi saatnud: Juuru, Järva-Jaani,

Lähtru, Mäetaguse, Mäo, Roosna-Alliku, Rõuge, Rasina, Ramma, Tartu, V. Tännasilma, Võru ja Väike-Maarja.

1926 a. jooksul on juure asutet 21 uut osakunda järgmises registri järjekorras:

76. Albu-Risti,	17. jaan.	1926.
77. Karitsa,	31. "	"
78. Viimsi,	10. veebr.	"
79. Nõva-Variku,	1. apr.	"
80. Sadukyla,	2. "	"
81. Lähtru,	4. "	"
82. Kolga-Jaani,	6. "	"
83. Meeksi,	11. apr.	"
84. Rasina,	11. "	"
85. Aleksandri,	25. "	"
86. Rõuge,	1. mail	"
87. Jalgsema,	1. "	"
88. Mõisaküla,	25. "	"
89. Saadjärve,	1. aug.	"
90. Ahja,	8. "	"
91. Sao-Paolo,	3. sept.	"
92. Tõnuvere,	12. "	"
93. Voka,	12. "	"
94. Aaspere,	17. "	"
95. Haaslava,	17. "	"
96. Mäo,	28. "	"

Liigete arv nimetet 60 osakunnas on 3234 ehk ümarguselt 54 liiget osakunna kohta (1925 a. keskm. arv 60). Nendest on (osa osakunde pole sugude eraldust näidand) mehi 59- ja naisnoori 41⁰%. Liigete kahanemist on eriti märgata maaosakundis, kuna linna osakunnad juurekasvu näitavad. Maa osakundist on suurend Kadja (31 — 34), Holstre (57 — 70), Laekannu (41 — 79) ja Kuri (98 — 118). Eriti on tähelepanдав vähene naisliigete arv osakundis. Naisenamusega on ainult Väandra (25 — 21), Vaivara (18 — 17), Saduküla (47 — 29), Järve (32 — 14), Inglise (31 — 15) ja Atsalama (17 — 11). Nähtavasti pole osakundade sisemine elu kyllalt klubiline, sisemiselt mugav, naisnoort kaasa tõmbav. Tuleks rõhku panna kirjanduse-, kunsti-, käsitöö- ja majapidamisaladele, mis tõmbaksid juure ka naisnoort. Ei saa lubada, et meie naiselemendi ylekaalu juures osakunnad

muutuksid meesklubideks või ainult ametlise asjaajamis-kohteks. Tuleb leida töövõimalusi ka naisnoorele. Liigete arvult on suuremad osakonnad: Tallinna (307), Hõimla (223), Tartu (?), Kuri (118), Hattu (113), Kaiu (100), Valga (82), Laekannu (79), Petseri (77), Sadukyla (76), Karinu (76), Holstre (70) j.n.e.

Osakundade sisemist tegevust ilmutab teat määrал eriharude tegevus. Selles suhtes on märgata syvenemist ja differentseerumist. 60 osak. kohta oli yldse 214 tegevusharu ehk iga osak. kohta keskmiselt 3,6 (1925 a. 43 osak. k. 146 tegevusharu, keskmiselt 3,3). Eriharusi oli 1925 a. 11 — nyyd 16. Uute tegevusaladena on juure tulnud raamatukoguharud (tingit avalik. raamatukog. seadusest), käsitööhar., kodukultuuriharud, yhistegevusharud ja raadioklubid (harud). Ka muil aladel on tegevus intensiivsustund, mida eriti võib märgata karskuse, male ja põllumajandus alul. Kirjandusalal sellevastu näib tegevus jahtund. Suurima tegevusharudega on teitsend Laekannu (8 — 10) ja Hõimla (8) osakonnad. Kuuel tegevusalal (harus) on töötand Albu-Risti, Kaiu, Kolga-Jaani, Käosalu, Sadukyla, Tallinna, Väandra ja Holstre osakonnad. Tegevusharudesse jagunemata on teitsend Aleksandri, Kadja ja Karitsa osakonnad. Ainult spordi alal on teitsend Kehtna, ainult muusika alal Ahja ja ainult näite alal Avispea, Metsanurga, Raigu ja Lelle osakonnad. Võrreldes 1925 a. oleks harude seis järgmine (1925 a. kohta teat. 43 os.)

	1925 a.	1926 a.
Näiteharusid	38	47
Sport- ja kehakultuurharusid	24	36
Kirjandusharusid	24	23
Lauluharusid	21	28
Muusikaharusid	20	24
Karskusharusid	6	16
Maleharusid	6	12
Teadusharusid	3	3
Esperantoharusid	2	2
Põllumajandusharusid	1	9
Kunstiharusid	1	1
Raamatukoguharusid	—	5

	1925 a.	1926 a.
Käsitööharusid	—	3
Kodukultuuriharusid	—	2
Yhistegevusharusid	—	2
Raadioringe (har.)	—	1

Teat määral kajastub tegevushuvi ka kursuseis.

Ka siin on märgata syvenemist ja eristumist. Yldiselt on huvi kursuste vastu tuntavalt tõusnud ning oleks veelgi suurem, kui leiduks tarviliselt lektoreid. Kursuseid oli yldse 1926 aastal korraldet (klamrites 1925 a. andmed) 38 (23), keskmiselt igayks 12 (12) päevalise kestvusega (keskm. igayks) 48 (38) kuulajale, nimelt: Põllumajandusl. k. 11(2) kokku 37 (8) p. 830(150) kuul.

Rahvatantsu	„ 9(1)	„ 56(20)	„ 280 (22)	„
Näite- ja lavak.	„ 6(2)	„ 101(18)	„ 200 (60)	„
Naiskäsitöö	„ 3(4)	„ 98(15)	„ 70 (95)	„
Keedu ja majap.	„ 3(2)	„ 61(38)	„ 100 (58)	„
Yldhariduslikke	„ 2(2)	„ 60 (6)	„ 142(102)	„
Kehakultuuri	„ 1(3)	„ 30(80)	„ 83(146)	„
Muus. ja hääles.	„ 1(2)	„ 18(44)	„ 36 (80)	„
Aiatöö	„ 1(-)	„ 2(-)	„ 80 (-)	„
Tervishoiu	„ 1(-)	„ 3(-)	„ osav. elav(-)	„
Esperanto	„ —(3)	„ —(45)	„ —(102)	„
Plastika	„ —(1)	„ — (6)	„ — (40)	„
Male	„ —(1)	„ —(teadmata)	„ — (20)	„

Yldse kursuseid 38(23) kokku 466(280) p. 1821(875) k.

Kokku on 2 a. jooksul 25 osakunnas korraldet 61 kursust. Eesotsas sammub Käosalu (9 k.), Tallinna (7 k.), Pälli, Petseri, Saue (4 k.), Hattu, Albu-Risti, Hõimla (3), Heltermaa, Kaiu, Kodasuu, Mäetaguse, Sadukyla, Tartu, V.-Kariste, Valga, Veresmetsa (2), Järve, Karitsa, Mõisakyla, Purga, Tori, Laekannu, Lelle ja Ramma à 1 k.

Sama suuremat eristumist kõnelevad ka peet loe n g u d ja r e f e r a a d i d. Silma torkab huvi jahtumine kirjanduslike ja ajalooliste kysimuste vastu. Huvi tõusu võib märgata seltskundliste, põllumajandusliste, kodukultuuriliste, tervishoidlike ja kehakultuurilisele kysimusele. Torkab silma siiski liig vähene i s e refereerimine, oodetakse ikka kõnelejaid v ä l j a s t. Ka ei kasuteta kyllalt kohalikke jõude: õpetajaid, arste, ämmaemandaid, ringkonna valitsejaid, yhistegevlasti, põllumehi, seltskunna-

tegelasi j.n.e. Kõnede kasvatavat ja harivat mõju silmaspidades peaks neid korraldetama ka palju enam. Seni paistavad sellel alal silma üksikud osakunnad, kus selle eest hoolitsetakse. Kahjuks pole kõik osakunnad siin esitand täpseid andmeid. Nii refereeritakse Saue osakunnas „rohkesti“ ja „iga nädal“, Vana-Karistes on karskusharu poolt peet „mitu“ karskusreferaati ning Tallinna osakunnal on koos Tall. Eesti Kirjandusseltsiga peet referaate iga kahe nädala takka. Esikohale läinud 1926 a. kõnede ja referaatide rohkuse poolest tulevad Laekannu (32), Tallinna (11), Sänna (10), V. Kariste (9), Petseri, Haaslava (7), Purga, Sadrametsa (6), Käosalu, Valga (5), Hõimla, Kaiu, Karinu, Kose, Põlli (4), Albu-Risti, Kodasu, Kolga-Jaani, Lelle, Aaspere (3), Edro, Hattu, Saadjärve, Sadukyla, Tõnuvere, Vändra (2), ning Härgla, Ingliste, Kaberneeme, Laanemetsa à 1 kõne. Vöttes järjekorda 2 a. ulatuses jäävad: Laekannu (32), Käosalu (25), Tallinna (17), Tartu (15), Vana-Kariste (14 + mitu), Valga (15), Petseri (13), Hõimla (11), Sänna (10), Kose, Kaiu (8) j.n.e. Ka huvi pole yhesugune. Nii peetud referaate kirjandusalal — (2 a. jooksul) Käosalus 24, Tallinnas 7, Kaius 4; yldharidusalal — Laekannus (enamus), Valgas 5, Purgas 4; karskus ja elureformaal — Tartus 15, Valgas 7, Vändras 4; noorsool. alal — Vana-Kariste 4, Haaslava 3, Hõimla 3, Saadjärve, Sänna 2; seltsk. kysimuste alal — Sadrametsa 3, V.-Kariste 5; põllumajand. alal — Albu-Risti, Põlli — 2; kehakult. alal — Hõimla 3, Petseri 5 j.n.e. Võrreldes 1925 a. oleks siin yldpilt järgmine (peet. kõned ja refer.):

	1925 a.	1926 a.
Kirjandusalal	38	30
Karskuse ja elureformi alal	19	22
Yldharidusalal	6	22
Noorsooliikumisalal	12	17
Seltskondliku töö alal	2	8
Kunsti aladel	5	11
Kehakultuuri aladel	5	8
Kodukultuuri al.	2	7
Tervishoiu alal	2	4
Põllumajand. alal	2	14
Ajaloo alal	4	2

	1925 a.	1926 a
Teaduse aladel	1	2
Yhistegevusalal	—	3
Kõne kunsti alal	—	4
Esperanto alal	—	1
Ilmavaate kys. alal	—	2
Usukysimusosalal	1	—
Yldse referaate	99	157

R a a m a t u k o g u d e soetamisel on oldud agarad. 60 osakunnast on 31 oma raamatukogu kokku 7892 köitega (ehk kui juure arvata 3 seni teateid mitte saatnud osakunda — Tartu, Ramma, Avispea) — 8866 köitega, mis teeb iga osakunna kohta (34) 261 köidet (1925 a. 20 osakunnas 4906 köidet — keskmiselt 245 köid. kogu kohta). Nii on iga raamatukogu, hoolimata väikeste uute kogude asutamisest — kesk. 16 köite võrra suurenenud. Ainult kolme raamatukogu juures on märgata tagasiminekut. Võrreldes 1924 aastaga on Heltermaa raamatukogu langenud 520 pealt 400-le, Härgla 170 — 74, Kadja 448 — 351. Avalikkude raamatukogude võrku olid võetud 1925 a. — 7, 1926 a. — 10 raamatukogu. Suuremad raamatukogud on Tallinna (936), Tartu (666 — 1925 a. teated), Vändra (571), Kuusalu (527), Hõimla (500), Saue (450), Karinu (415), Heltermaa (400), Metsanurga (362), Kadja (351), Laekannu, Atsalama, Käosalu (300), Ramma, Jalgsema (242) j.n.e. Tarvitet on raamatukogu igal pool õige palju.

L a u l u k o o r e — segakoore oli YENY koosseisus 1925 a. 28, kokku 861 lauljaga. Nendest on 1926 a. mõnesuguseil põhjusil (juht puudus j.n.e.) lakkand töötamast Kose (20), Laanemetsa (20), Muraste (20), Saue (20), Simuna (25), Inglise (31), Vaivara (24), Holstre (21) ja Koikyla (20) koorid, kokku 201 lauljaga. Uute kooridena on 1926 aastal juure tulnud: Aakre (24), Aaspere (30), Albu-Risti (24), Atsalama (30), Heltermaa (29), Karitsa (25), Kodasu (20), Mõisakyla (32), Nõva (27), Purga (35), Saadjärve (20), Sadukyla (27) ja Voka (25), kokku 348 lauljaga. Kuna Tartu, R.-Alliku, Kilti ja Nõo kooride kohta puuduvad andmed (registreerit 1928 a. laulupeoks) oleks seni teateid saatnud 60 osakunna tegevuses 31 segakoori kokku 965 lauljaga.

Peale segakooride on olemas meeskoorid: Aakre (15), Heltermaa (12), Laekannu (16), Käosalu (12) ja Varesmetsa (12) (osakundel ning naiskoorid Järve (22), Käosalu (11), Varesmetsa (12)). Suuremad koorid on Tallinna (100), Hõimla (60), Kaiu (46), Vändra (42) j.n.e. Puhkpillide kui ka keelpillide orkestrite kohta osakundades puuduvad andmed.

Mitmeskestund ja mugavamaks on muutunud ka peod ja esinemised. Mõnesuguse ylevaate sellest annab järgmine 1925 ja 26 aastal peetud esinemiste tabel, mille järele korraldeti:

	1925 a.	1926 a.
Pidusid segaeeskavaga	140	183
Tee- ja perekunnaõhtuid	31	42
Tantsuta kirjandus-, muusika-, lyyrika j.n.e. sega-õhtuid	8	14
Mängu- ja huviõhtuid	10	14
Kirjanikkude, (Vilde, Kitzberg, Liiv, Veske, Koidula, Tuglas) aust. õht.	4	8
Omakultuuri, eesti motiivide ja isamaalisi õht. ning osav. I omak. päev.	—	28
Aktusi (24. veebr.)	—	5
Vana aasta ja jõulu õhtuid	4	8
Aastapäevi	3	8
Jaaniõhtuid rahvatantsudega	—	2
Maskeraade	4	6
Kontsert-palle	—	2
Tantsuõhtuid	3	7
Leina- ja mälestusaktusi	—	3
Näitlikke kohtuprotsesse	2	1
Kontserte	1	2
Emadepäevi	—	3
Kinoõhtuid	1	4
Noorte päevi	1	1
Karskuspäevi	2	—
Kokku	214	341

Nagu tabelist näha on esinemisis pidude prots. vähenend 67 pealt 53 peale, selle vastu aga igasugustu teiste esinemiste arv — mahaarvatud enamvähem kindised perek. õhtud — tõusnud 20⁰/₀ pealt 34⁰/₀ peale. Muu seas on hakat pyhitsema (Kolga-Jaani, Viimsi)

jaaniõhtuid rahvatantsudega. See mitmekesisustumine on aidand tõsta ka esinem. hulka, mis on tõusnud 5 pealt 5,6 peale iga osakunna kohta 1926 aastal. Esinemiste hulga paistavad välja 1925 ja 1926 aast. jooksul Tallinna (42), Käosalu (35), Hõimla (28), Holstre (21), Edro (17), Heltermaa, Varesmetsa (16), Järve (15), Karinu, Kaberneeme, Vana-Kariste (14), Tori (12), Kuri, Sadrametsa (11), Kasevälja, Muraste, Palmse, Petseri, Valga (10) j.n.e. Esinemise mitmekesidusega: Tallinna (11), Kaiu (7), Käosalu, Säna, Hõimla (6), Petsteri, Varesmetsa, Albu-Risti, Edro (5) j.n.e. Kahe aasta jooksul yhe korra on esinend Atsalama ja Metsanurga osakunnad, sugugi pole esinend Kehtna osakund. Vähe on tõusnud ka omavahelise kasvatava mugasuse mõttes tähtsad perekunna ja teeõhtud, mida tuleb seletada osalt raske majandusliku aastaga, sest toovad ju need õhtud kyll teat kulu, kuid vähe tulu. Võiksid nad olla suurima mugavusega, odavamad ning ka väärtuslikumad kui teelauda ehiks mitte ostet, vaid majandusharu oma valmistet söögikraam. Tantsuõhtuid on korraldand Jalgsema (2), Kuri, Kasevälja, Purga (1) ja Palmse (käesoleval aastal 2, l.a. 3).

Tähtsam koht pidude eeskavas on näitemängul. Kahjuks on kyla lava tasapind veel ikkagi liig madal, kerge ja labase jandihimuline ning näib tõus kõrgemale olevat väga aeglane, kui mitte tagasiminevgi. Näitab seda järgmine tabel 1925 ja 1926 a. mängit näidendite kohta:

	1925 a.	1926 a.
Kergeid (labaseid) farsse ja jante	16	22
Kergesisulisi naljamänge	49	56
Tõsisem. komöödiaid ja näidend.	9	14
Tõsisem. näid. ja rahvatükke	36	42
Draamasid	16	29
Vaba improvisatsioone	1	2
Muusikalisi näidendeid	1	8
Teadmata	40	78
Kokku	168	251

Nii on tõsisemate asjade ettekanne õieti väikene, sest ka nimetamata (teadmata) asjad tulevad arvata peaaasjalikult kergema kraami hulka. Osalt on see se-

letatav ka asjaoluga, et näiteharud ja näitegrupid näidendeid mitte oma ette aasta läbi järjekindlalt ja näidendite enda pärast ei harjuta, vaid juhulikult ja kiires korras ning ainult pidude jaoks õpivad. Sellest lyhikesest ettevalmistusajast on sageli tingit ka see yhevaatusliste armastus. Näitemängiti:

	1925 a. 26 a.		1925 a. 26 a.
yhevaatuslikke	63 68	neljavaatuslik.	12 10
kahevaatuslikke	10 26	viie enam vaat.	10 16
kolmevaatuslik.	28 54	Kokku	123 174

Teat paranemist on siiski märgata. Kui 1925 a. yhevaatusliste protsent oli 51, siis 1926 a. juba 38, kuna draamade prots. on tõusnud 13 pealt 17% peale. Labase ajaviite teatri asemele on pikkamisi astumas idee. Kuid ikkagi on näiteprahi hunikud Mutsu juures ja mujal kyllalt suured ning leiab nende levitamisest terve trobikund inimesi omale ilusat ylevalpidamist. — Eesti autoreist on tarvitet:

	1925 a. 26 a.		1925 a. 26 a.
Kitzber	6 16 = 22 kord.	Peterson	1 1 = 2 k.
Luts	8 11 = 19 „	Vilde	2 — = 2 „
Kunder	2 3 = 5 „	Koidula	1 1 = 2 „
Raudsepp	2 2 = 4 „	S. Vardi	1 — = 1 „
Teppan	2 2 = 4 „	Metsanurk	1 — = 1 „

Väga vähe on teostet improvisatsiooni alal, mis annaks suuri võimalusi karrikatuurpiltide, paroodia, pilkekylatüüpide ja vaba näitekatsete kokkuseadmise j.n.e. kaudu oma loomingule, oma katsetusile ning võiks seda ala hinnata ikkagi kõrgemalt, kui nende sageli rāpaseis tõlkeis esinevate jantide mahamasindamist. Vāartuslikuma repertuaari poolest paistavad välja:

Atsalama	(Kroonu onu — Kunder, Kauka Jumal, Rätsep Õhk — Kitzberg, Salmisto — Aitsam j. t.)
Holstre	(Tuulte pōōrises, Libahunt — Kitzberg, Parvepoisid — Pakkala j. t.),
Hōimla	(Neet. talu — Kitzberg, Kohtum. Simpson — Raudsep, Roinila talus — Cauth j.t),
Kāosalu	(Punga Mart, Tuulte pōōrises, Pyve talus — Kitzberg, Pisuhānd — Vilde, Māssajad — Rutoff j. t.),

- Tallinna (Kauka Jumal, Punga Mart — Kitzberg, Parvepoisid — Pakkala, Liluli — Rolland. Eesti pulm — vaba imrovis. j. m.)
- Sänna (Pisuhänd — Vilde, Kauka Jumal — Kitzberg, Salome — O. Wilde, Demobiliseeritud perekunnaisa — Raudsepp jt.),
- Vaivara (Vagade elu — Metsanurk, Mets — Ostrovski, Simson ja Delila — Sven, Sydameuss — Anzengruti j.t.),
- V.-Kariste (Talulapsed — Vuolijaki, Libahunt Kauka-Jumal — Kitzberg, Parvepoisid j. m.),
- Varesmetsa (Kaotet õigused — Aspasia, Pilved — J. Liiv j. t.). —

Võrdlemisi hää repertuaariga on esinend ka Avispea, Haaslava, Karinu, Kuusalu, Järve, Laekannu, Muraste, Petseri, Põlli, Valga, Vägeva ja Väandra osakonnad. Repertuaari hulga poolest on esikohal Hõimla (14), Kuri, Valga (10), Karinu (9), Albu-Risti, V. Kariste, Holstre, Edro, Käosalu (8), Hattu, Vägeva (7), Aakre, Atsalama, Kodasuu, Põlli, Varesmetsa (6) jne. näidendid.

Sporti alal on 1926 aastal teotset kahevõrra intensiivselt. Kui 1925 a. sel alal teotsesid 16, siis 26 a. — 32 osakunda. 52 võistluse asemel 1925 aastal korraldeti nyyd 110 võistlust. Esikohal muidugi linnaosakonnad, kus sport ja rekorditamine saand haiguseks. Nii piirdusid omavaheliste harjutustega avalikkude võistlusteni jõudmata 1925 a. 3, 1926 a. 7 maaosakunda, võistlusi on aga Tallinna osakund yksi korraldand enam kui kõik teised osakonnad kokku. Võistluses on esikoht pallmängudel ning eriti kiiresti näivad käsipall ja võrkpall leidvat omale ka kylla teed, mis enesest on väga rõõmustav. On ju käsipall võrreldes jalgpalliga suursugusem, ka vähema grupiga läbiviidav ning nii mees- kui ka naisnoorile sobiv ja distsiplineeriv mäng. Meie veekylluse juures näib kaunis tahaplaanile olevat jäänud veesport ning ujumisoskuskki on veel väga vähe levinend, millele tuleks noortel pöörata enam tähelepanu. Korraldetud on järgmiselt võistlusi:

	1926a.	25a.		1926a.	25a.
jalgpall	42 v.	32	võrkpall	15 v.	3
käsipall	19 „	3	kergejõustik	21 „	8

	1926 a.	25 a.		1926 a.	25 a.
rattavõistlus	5 v.	5	jääpall	1 v.	—
murdmaajooks	2 „	1	poks	— „	1
ping-pong	4 „	1	tõste v.	— „	1
tennis	1 „	—		Kokku 110 v.	52

Kokku on 2 a. jooksul võistlusi korraldanud Tallinna os. 83 (s. o. yle poole), Hõimla 23, Petseri 5, Vägeva 6, Järve 4, Palmse, A.-Risti, Jalgsema, Varesmetsa 3 jne. Platsidena kasutavad kooliplatse 10 os., eraisikuilt 9 os., teistelt seltsidelt 3, linnalt 1, vallalt 1, riigimailt 1, juhuslikke 7. Enamail juhuseil on platside kasutamine tasuta, kuid üksikuil osakundel Tallinna (18.000), Jalgsemaa (1.500), J.-Jaani, Palmse (1.000) jne. on siin ka väljaminekuid.

Ilusast arenemisest kõnelevad organiseerit väljaõidud, kylastused ja ekskursioonid. Korraldasid neid (klambrites 1925 a. arvud) 29 osakunda kokku 65 (28) väljasõitu. Nendest oli väljasõite omakult. päevale 18 (—) kylastussõite esinemistega ja ilma 33 (18), ekskursioone ymbrusse ja kodumaale 8 (3), välismaale 1 (2), muid väljasõite laulupidudele jne. 5 (5). Esikohal väljasõitudes on Tallinna osakund 11 (kahe a. jooksul 16), Hõimla 8 (12), Varesmetsa 7 (10), Käosalu 4 (7), Valga 3 (6), Kasevälja 2 (3), Tartu ? (3), Saue 1 (2), V. Kariste 1 (2), Kose 1 (2) jne. osakund.

Majanduslikult näitavad pea kõik osakunnad väikest läbikäiku ning põevad nad raske aasta tõttu verevaesust. Kuna liigete arv väikene ja liikmemaks võrdlemisi madal — 25—50 marka — on pea sissetulekuallikaks peod. Kuid peodki annavad õige väikesed sissetulekuid, kuna rahvas endisel määral pidusid ei kylasta ja lõbustumaks, näitelavatarbed, raamatud jne. väljaminekud kõrgeks kruvivad. Enamvähem on siiski saad omaga välja ning ainult Tallinna (3.000), Valga (12.700), Hõimla (9.400), Kuri, Aaspere, Haaslava (2.000) ja Aahu (830) näitavad puudujääke. Linnades tekitavad neid peaasjalikult yyrid. Kokku on sissetulekuid olnud 56 osakunnal (Aha, Atsalama, Laekannu, Viimsi pole teatanud läbikäike) ymmarguselt 3.400.000 marka, mis teeb keskmiselt osakunna kohta 60.700 marka ehk — Tallinna osakunde välja jättes —

32.000 marka. Suuremad läbikäigud on olnud: Tallinna (1.448.000), Hõimla (223.000), Vana-Kariste (147.000), Valga (107.200), Karinu (94.100), Käosalu (86.000), Kaiu (81.000), Purga (71.000), Albu-Risti (67.000), Varesmetsa (54.000), Holstre (53.200), Kodasuu (49.500), Põlli (43.900), Saduküla (42.900), Kuu-salu (40.900), Petseri (38.800), Inglise (39.000), Avispea (37.600) jne. Kõige väiksemat läbikäiku osutab Kadja osakund, kus 980 margalise sissetuleku juures ainsaks väljaminekuks on Keskjuhatuse poolt saadet 350 margaline raamat.

Ruumide suhtes on seisukord halvem 1925 aastast. Ka koolid on muutunud mitmel põhjusil vastulematumaiks. Selgitab seda järgmine tabel (klamrites 1925 a. arvud), mille järele kasutati:

koolimaja ruume	28 (24)	juhtumisel =	47 (56) %
asukohata ehk juhsl. r.	14 (9)	„	= 23 (21) %
taluruume	5 (2)	„	= 8 (5) %
teiste seltside ruume	6 (3)	„	= 10 (7) %
valla ruume	3 (3)	„	= 5 (7) %
era ruume	2 (2)	„	= 3 (3) %
yyri ruume	2 (-)	„	= 3 (-) %
	Kokku 60 (43)	„	= 99(101) %

Nii on kooliruume kasutajate osak. protsent vähenend, asukohata olijate protsent aga kasvanud. See asukohata olemine on mõnelegi osakunnale saand saatuslikuks, sest oma iseloomu poolest vajavad noorsoo-koondused palju enam koosviibimisruume kui teised seltsid. Ning just koosviibimiseks ja harjutusiks peaks iga osakund omale leidma mingisugused kindlad ruumid, kus vastavad harud võiksid teotseda, kus oleks lugemislaud, kuhu võiks asetada oma vähese inventari ning kuhu võiks asetada seltskundliku mugavuse ja ilutunde ning ehtimisokuse. See oma kindel ruum on seda vajalikum, et seniseid ruume kasutetakse väga raskeis tingimuis ja takistavate kitsendnstega (tarvitada ainult pyhapäevil koosolekuiks jne.). Seisukorra parandamiseks hauduvad paljud osakunnad (Holstre, Kaiu, Laekannu, Kariste jt.) oma maja ehitamist. Algust oma maja ehitamisega on juba teinud Käosalu, Varesmetsa ja Tõnuvere osakunnad.

Inventari soetamises on oldud agarad. Pea kõik osakunnad on omale soetand raamatuid, mõned isegi suuremate summade (41.000 — Käosalu) eest. Kokku on raamatuid ostet 44 osakunnas umbes 1600 eksemplari. 23 osakunda on täiendanud spordiriistade tagavara, 12 osakunda näitelava asju; muusikariiste on omale soetand 7 osakunda (Laekannu harmoonium) ning muud inventari on soetet 18 osakunnas, mille seas muu hulgas 6 lippu.

Teiste kohapäälsete organisatsioonidega on olnud kokkupuutumisi 51 osakunnal. Võrreldes eelmiste aastatega on vahekorrad tuntavalt paranend ja yldiselt hääd. Mingisuguse pildi suhetest teiste org-idega annaks järgmine tabel:

org-id	arv	koostöö olemas	vahek. hää	vahek. rahuld.	vahek. külm.	vahek. vaenul.	üksikute liiget halb	vahek. kujun.
haridusseltsid	19	1	7	6	3	1	1	—
laulu ja mängu s.	11	1	4	3	1	1	—	1
tuletõrje seltsid	13	—	6	6	1	—	—	—
kaitseliit	10	—	2	5	1	1	1	—
raamatukogu s.	8	—	4	—	1	1	—	2
karskusseltsid	7	—	2	4	1	—	—	—
teised noors. org.	13	2	7	2	—	—	1	1
muud seltsid	15	—	5	5	1	3	—	1
Kokku	96	4	37	31	9	7	3	5

Raskustena teotsemiseks kerkib ylesse mõnesuguseid asjaolusid. Kõige sagedamini nimetetakse ruumide puudust (27 k.), majanduslikku kitsikust (15 k.), juhtivate jõudude puudust (14 k.), lõbustusmaksu (5 k.), vallanõukogu vaenulikust (3 k.), kauget kooskäämist (2 k.), sisemist intrigeerimist, linna lähedust, seltside paljust, parteilikkust, koolijuhataja vastuolekut, tegev- ja juhatusliikme surma, kõnelejate puudust ä 1 kord. Pääle selle kaebatakse veel usuhullustusest (2 k.), huvilangusest ideeliste kys. vastu ja põhjatu loidusest (5 k.), õpetajaskunna eemale jäämist (5 k.), halva kirjanduse levimist. pääliskaudse linnakultuuri mõju, haritlaskunna puudust, kuna algkooli ja keskkooli lõpetand noored kohe linnadesse valguvad, aktiivpoliitika toomist yhingusse jne.

Kuid nende raskuste ja negatiivsete nähtuste kõrval ei puudu ka positiivsed. Yldse on YENY mõjund

meie seltskundlikule vaimlisele olemisele elustavalt ja arendavalt. On tekkind võistlusmoment ja isu p a r e m a järele. Teateid on siin mõnesuguseid. Kus on juure tulnud energilisi noori, kes huviga asjasse andund (3 k.), kus on kogund tõsine ringkund noori osak. ymber, mis ikka kasvab (2 k.), kus on märgata algatusvaimu ja noorusõhkunda (1 k.), kus on levitet tõelist kunsti (1 k.), kus on hakat lugema paremat kirjandust (3 k.), kus on iganädalised kirjandus jt. referaadid läinud elavamaks (Saue), kus on raamatukogu ja kursused tõmmand energilisi noori osakunda (Põlli), kus teotsetakse yhelmeelidel ning on kõik neli õpetajat tegevliikmed (Karitsa); on märgata edu. Osak. on siin nurgas suurt mõju avaldand. Kadund on joomised ja kisklemised, tegevusest võetakse elavalt osa (Varesmetsa); on näha tegevuses vaimustust, elavust ja hoogu (5 k.), huvi tõusu (5 k.), kõik ideelised noored on osak. ymber kogund (4 k.), noored elavamalt tööle asund (5 k.).

Vahekord y m b r u s k u n n a g a on häätahtlik (19 k.), yhngul hää nimi (2 k.), hinnatakse enam kui teisa organisatsioone (2 k.), vastutöötamine kadund (1 k.), algatusist võetakse elavalt osa (1 k.), ymbruskund väga häätahtlik ning aitab maja ehitamisel kaasa (Käosalu, Varesmetsa) jne.

Ka k a v a t s u s i on mõnesuguseid. Nii oma maja ehitada (7 k.), energilisemalt raamatukogu täiendamisele asuda (4 k.), lugemislaudu sisseseada (4 k.), näitekursusi korraldada (3 k.), parke ja mägesi suvepeoks korraldada (3 k.), raadio sisseseada (2 k.), sagedamini referaate korraldada (2 k.), ekskursioone ette võtta (2 k.), õpetajaskunda kaasatõmmata (1 k.) jne.

P ä ä k o o s o l e k u i d on 60 osak. kohta peet 126, mis on õieti vähe. Just pääkoosolekud aitavad tuua töösse elavust, mitmekesidust ning teha tööd o m a (mitte ainult juhutuse) asjaks. Pääkoosolekud annaks võimaluse rakendada kõiki enam tööle ning poleks nad ka nii ametlikud ega igavad, kui neie peetakse sagedamini. Osakundade väikene teotsemispiirkund peaks võimaldama kokkutulla ka enam kui kaks korda aastas. Ning võibki seal, kus on tulnud sagedamini kokku märgata suuremat tegevuselavust. Pääkoosolekuid on

peetud Laanemetsa osak. 5, Albu-Risti, Hattu, Hõimla, Kaiu, Karinu, Purga, Tõnuvere, Voka osak. 4, Aakre, Järve, Sadukyla, Simuna, V. Kariste, Sänna 3, Avispea, Haaslava, Härgla, Jalgsema, Ingliste, Kehtna, Kodasu, Kolga-Jaani, Kose, Kuri, Kuusalu, Käosalu, Muraste, Nõva, Palmse, Saadjärve, Tallinna, Varesmetsa, Vägeva, Laekannu, Aaspere, Valga, Lelle 2, kõigis teistes 1 kord. Nii on õieti 21 osakunda talitanud põhikirja vastaselt leppides ainult yhe pääkoosolekuga, mida võiks andestada ainult 4 noorele osakunnale.

Juhatus e koosolekuid on peet 617. Ka siingi sammuvad teovõimelisemad osakunnad eesotsas. Koosolekuid on peetud Tallinna os. 32, Karinu 30, Laekannu 27, Hõimla 24, Valga, Käosalu 23, Kaiu 20, Mõisakyla, Purga 19, Albu-Risti, Vaivara 18, Edro, Vana-Kariste 17, Järve, Kodasu, Vändra 16, Varesmetsa 14, Sänna, Sadukyla, Palmse, Muraste, Härgla 13, Avispea, Petseri, Kaberneeme 12 jne. Võrdlemisi vähese koosolekuiga on leppind Metsanurga, Viimsi (2), Tori (3), kus ka tegevus loiuvõitu. On juhtumisi, kus juhatusliikmed asudes koos otsustavad asju mitteametlikult (Karitsa), kuid see pole soovitav, sest juhtumisel puudub avalik protokoll, mis ometi avalikus seltsielus tarvilik.

YENY Keskjuhatuse 1926 a. tegevusest.

YENY Keskjuhatusel on 1926 a. olnud kibedaks tööaastaks. Juhatuse koosolekuid on peetud 29 ligi 200 päevakorra punktiga. Aasta vahetusel langesid uue keskjuhatuse valimisel keskjuhatusest välja nrsl. Ed. Riisman ja E. Selvnik, omal soovil lahkus nrsl. F. Kreitsman. Asemele valiti nrsl. R. Jngland, vann. adv. abid G Härm ja N. Teiss. Koosolekuist on osavõtnud nrsl. R. Saarman 26, A. Meikop 25, R. Inghland 25, F. Kreitsman 17, O. Pärner 17, E. Eier 14, V. Leemets 12. G. Härm 11, J. Jaik 8 ja N. Teiss 2 korda. Keskjuhatuse juure olid koopteeritud veel nrsl. A. Jöger, E. Selvnik ja major K. Kirschbaum.

YENY keskjuhatuse tegevust on suurel määral takistanud täidesaatva asutuse — kantselei — puudus. Senise keskjuhatuse — ligi 600 sissetulnud ja 400 väljaläinud kirjanumbri, peale ringkirjade — mida on tasuta korraldanud üksikud keskjuhatuse liikmed õhtuti omal vabal ajal, on võimata, teha laiemat organiseerimise ja instrueerimise tööd alalise kantselei jõuta — sekretärita. Viimase palkamist, ei luba keskjuhatuse aineeline seisukord, mis eriti raske peale omakultuuri päeva puudujääki, ning koormab kassat Mk. 300000 võla summana. Selle võlakoorma all on pidanud jääma ajutiselt seisma YENY häälekandja ning kustuma muidki kavatsusi.

Lisaks nendele otsekohestele ylesannetele tuli 1926 a. keskjuhatuse õlule I omakultuuri päeva korraldamine, mis keskjuhatusele andis uskumatut tööd, kuna ettevalmistus aeg oli lühikene ja liikmed iga üks seotud oma elukutses. Nii nõudsid eeskava korraldamine, nootide kokkusedmine ja trykkimine, kirjavahetus välismaaga,

osavõtivate YENY osakondade ja teiste organisatsioonide toetamine ja instrueerimine, mõne tuhandele osavõtjale korterite nõutamine, yle 200 väljamaalase vastuvõtmine ja ylevalpidamine, kuludest ylesaamine jne., mis nõudsid keksjuhatuselt mitukymmend eristungit ning suuri jõupingutusi. Pingutusest hoolimata lõppes päev — vih-mase ilma tõttu — suure ainelise kahjuga, kuigi esimesel päeval rahva osavõtt oli suur ning moraalselt päeva täieste kordaläinuks pidada tuleb. On sõlmitud jäädavaid tutvus ja sõprussidemeid rootsi, taani, leedu ja soome noorsooga, ning nende maade ajakirjandus on YENY omakultuuri päevist kirjutanud väga vaimustavalt. Eriti suurejooneliseks kujunes Kadriorus „Noorseppade Kodus“ ligi 700 oma ja välismaade noore osavõtul ära-peetud teeõhtu, kus rahvusvaheline vendlus täiel määral lõkkele löi ning kogu nooruspere omaealiste ideelises õhkkonnas yksteisest arusaamine yllatas.

Yldiselt on 1926 a. möödunud omakultuuri tähe all ja see YENY poolt algatud mõte on valland imekiirelt kogu meie seltskonda ning on seda liikumist oma huvides hakand kasutama mõnedki muud organisatsioonid. Ka YENY poolt algatatud rahvatantsude viljelemine on leidnud tähelepanu yle riigi, samuti hoolitsemine looduskaitseliselt ilusate ja ajalooliste kohtade eest. — Organiseerimise alal on keskjuhatusel liikmed A. Meikop ja O. Pärner pidanud osakondades rea kõnesid, kuna noorsoo ajakirja „Urikivi“ist on olnud kaks senistest sisukamat numbrit. Käsiraamat „Noorsooliikumisest ja noorsootööst“, mis ilmuma pidi 1926 a., jäi ainelisel kitsikusel väljaandmata. Esitav kogu on kaks korda koos olnud.

* * *

1927 a. ei alganud just paljutöotavalt. Mõned keskjuhatusel liikmed /Riisman, Meikop, Kreitsman, Härm/ on elukoha vahetamisel pidanud jääma tegelikust tööst kaugemale. Aineeline seisukord surub endiselt, keskjuhatusel töö on suurenenud. Siiski pole alust kurtmiseks. Nii on ju aasta esimesel poolel juure tulnud yle paarikymne uue osakonna, /vaata nimekiri/ ning aegamööda saadakse yle ka ainelisest raskustest. Kavats-

tud noorsootöö raamat on trykis, ning uue tööalana tahtakse alustada tegevust mahajäänud piirimail. Sidemete sõlmimine naabrимаade noortega jätkub ning sisemises töös tahetakse senisest enam pöörata tähelepanu enesekasvatustikule kultuuritööle — sygavale kynnile.

27 VII 27.

A. Meikop

YENY Keskjuhatus 1927 a. koosseis.

1)	Esimees	A. Meikop.
2)	Abiesimees	O. Pärner.
3)	Kirjatoimetaja	R. Jngland.
4)	” abi	H. Nõmmik.
5)	Laekur	R. Saarman.
6)	Arkivaar	V. Leemets.
7)	Organisaator-instruktor	V. Rooberg.

Ylemaalise Eesti Noorsoo Yhenduse osakunnad asutamise järjekorras.

№№	Osakunna nimetus	Asutamise aeg	Kus maakunnas	Osakunna aadress
1	Rapla	10.VI.1919	Harju	Rapla
2	Jyri	likvideerit	"	—
3	Paldiski	19.VIII.19	"	Paldiski
4	Hageri	likvideerit	"	—
5	Nõmme	"	"	—
6	Tallinna	15.X.19	"	Pikk tän. 69, Tallinnas
7	Kehra	likvideerit	"	—
8	Kiltsi	11.I.20	Järva	Kiltsi
9	Tudu	likvideerit	Viru	—
10	Kuusalu	21.III.20	Harju	Kiiu posti ag.
11	Kadja	4.VIII.20	"	Triigi vald. Kose
12	Simuna	9.XI.20	Viru	Postkast № 5. Simuna
13	Porkuni	3.I.21	"	Tamsalu
14	Tartu	16.III.21	Tartu	Tähe t. 72. Tartu
15	Ramma	17.IV.21	Järva	Kiltsi
16	Juuru	24.IV.21	Harju	Juuru
17	Metsanurga	21.VIII.21	Harju	Vahastu vald. Aeli kyla
18	Kaiu	23.VIII.21	"	Juuru
19	Hallikukivi	7.IX.21	Pärnu	Kilingi-Nõmme
20	Saue	31.XII.21	Harju	Saue jaam
21	Kodasuu	5.I.22	"	Raasiku
22	Kullamaa	9.II.22	Lääne	Risti
23	Raigu	26.II.22	Järva	Kiltsi
24	Kadrina	23.IV.22	Viru	Kadrina
25	Heltermaa	3.V.22	Lääne	Hiiumaa — Heltermaa
26	Purga	23.VIII.22	Harju	Liiva
27	Laupa	15.IX.22	Järva	Laupa mõis. Tyri-Alliku
28	Kose	13.XII.22	Harju	Kuivajõe v. Kose. Vana- vere kyla
29	Atsalama	20.XII.22	Viru	Atsalama kyla. Jõhvi
30	Käsevälja	22.IV.23	Lääne	Hiiumaa. Suuremõisa p. a.
31	Neeruti	1.VI.23	Tartu	Otepää
32	Järva-Jaani	25.VIII.23	Järva	Järva-Jaani
33	Palmse	1.X.23	Viru	Sagadi-Rakvere
34	Kolga	14.X.23	Harju	Uuri koolimaja. Kolga
35	Kehtna	21.X.23	"	Keava
36	Härgla	23.XII.23	"	Härgla mõis. Juuru
37	Aakre	30.XII.23	Tartu	Postkast 31. Puka
38	Edro	5.I.24	Järva	Rake
39	Käosalu	27.I.24	Harju	Yle Keila
40	Varesmetsa	3.II.24	Viru	Isaku
41	Valga	14.II.24	Valga	Valk
42	Kuri	15.II.24	Lääne	Hiiumaa. Kuri p. ag.

№.№	Osakunna nimetus	Asutamise aeg	Kus maakunnas	Osakunna aadress
43	Petseri	17.II.24	Petseri	Petseri
44	Vändra	20.II.24	Pärnu	Postkast 52. Vändra
45	Avispea	15.III.24	Viru	Väike-Maarja
46	Palamuse	13.IV.24	Tartu	Palamuse
47	Järve	17.IV.24	Viru	pr. L. Puss. Kohtla-Järve
48	Mäetaguse	24.IV.24	"	Jõhvi
49	Narva	11.V.24	"	S. Aguli t. 43. Narva
50	V.-Tännasilma	1.VI.24	Viljandi	Yle Viljandi. V.-Tännas. v.
51	Hõimla	15.VI.24	Harju	Uus tän. 15. Tallinnas
52	Muraste	28.VI.24	"	Suuropi
53	Kaberneeme	27.VII.24	"	Kodasuu v. Raasiku
54	Tori	3.VIII.24	Pärnu	Tori
55	Vägeva	10.VIII.24	Järva	Vägeva
56	Põlli	24.VIII.24	Harju	prl. Vanaveski. Varbola 6-kl. algkool
57	Roosna-Alliku	6.X.24	Järva	Roosna-Alliku p.ag.
58	Pärnu	8.X.24	Pärnu	Postkast 19. Pärnu
59	Sooru	29.X.24	Valga	Sooru algk. Valga maak.
60	Koikyla	3.XI.24	Valga	likvideerit
61	Marimetsa	30.XI.24	Lääne	Yle Silla
62	Vana-Kariste	5.I.25	Pärnu	Vana-Kariste p.ag.
63	Holstre	25.I.25	Viljandi	Viljandi
64	Are	2.III.25	Pärnu	Are p. ag.
65	Võru	26.IV.25	Võru	Võru
66	Väike-Maarja	24.V.25	Viru	Väike-Maarja
67	Sadrametsa	5.VII.25	Võru	Viitina vald. Võru
68	Karinu	12.VII.25	Viru	Karinu as. Järva-Jaani
69	Laekannu	26.VII.25	Tartu	Avinurme
70	Sänna	8.VIII.25	Võru	Rõuge
71	Hattu	23.VIII.25	Harju	Kloostri vald. Vasalema
72	Ingliste	4.X.25	"	Ingliste as. Ingl. 6-kl. algk.
73	Vaivara	4.X.25	Viru	Ed. Savi. Vaivara
74	Laanemetsa	1.XI.25	Valga	A. Abel, Eglit'i kpl. Haljasaare. Härgla
75	Lelle	29.XI.25	Pärnu	Hiekannu algk. Lelle
76	Albu-Risti	17.I.26	Järva	Peedu ag. Järvamaal
77	Karitsa	31.I.26	Viru	Rakvere
78	Viimsi	10.II.26	Harju	Viimsi algkool. Viimsi
79	Nõva-Variku	1.IV.26	"	Variku algk. Nõva post
80	Sadukyla	2.IV.26	Tartu	Härjanurme Vallamaja. Jõgeva
81	Lähtru	4.IV.26	Lääne	Palivere post ag.
82	Kolga-Jaani	6.IV.26	Viljandi	Kolga-Jaani
83	Rasina	11.IV.26	Tartu	Rasina
84	Meeksi	11.IV.26	"	Meeksi posti ag.
85	Aleksandri	25.IV.26	Võru	Aleksandri post. ag.
86	Rõuge	1.V.26	"	Rõuge

№№	Osakunna nimetus	Asutamise aeg	Kus maakunnas	Osakunna aadress
87	Jalgsema-Liut-salu-Paistevälja	1.V.26	Järva	Järva-Jaani. Paistevälja k.
88	Mõisaküla	25.V.26	Pärnu	Mõisaküla
89	Saadjärve	1.VIII.26	Tartu	Saadjärve vallam. Voldi
90	Ahja	8.VIII.26	"	Ahja postkontor
91	Sao-Paulo	3.XI.26	väljamaal	Caixa Postal 3.530 Sao-Paulo. Brasil S. A.
92	Tõnuvere-Nurmetu	12.IX.26	Viru	Porkuni
93	Voka	12.IX.26	"	Võka asundus. Oru p. ag.
94	Haaslava	17.X.26	Tartu	Ed.Lätti. Haasl. Kõrgemäe
95	Aaspere	"	Viru	Aaspere p. ag.
96	Mäo	28.XI.26	Järva	Paide k. Sargvere algk
97	Kähri	2.I.27	Võru	Kähri vald. Põlva kaudu
98	Kaarli-Ülemõis.	9.I.27	Viljandi	Oisu p. ag.
99	Voldi	16.I.27	Tartu	Voldi postkontor
100	Orava	30.I.27	Võru	Orava v. Lepasaare p.ag.
101	Lindi	20.II.27	Pärnu	Sarvi p. ag. Audru vald
102	Võsivere	6.III.27	Tartu	Väike-Ulila. Võsivere
103	Rae	12.III.27	Harju	Rae p. ag. (Harjumaal)
104	Liigvalla	"	Järva	Lohu p. ag. Rakke
105	Arukyla	13.III.27	Harju	Arukyla p. ag.
106	Sangaste	"	Valga	Sangaste postkontor O. Veemeesi kpl.
107	Luke	20.III.27	Tartu	Nõo. Tartu kaudu
108	Kahula	25.III.27	Viru	Kahula kyla. Jõhvi
109	Kõnnu	27.III.27	"	Kavastu. Kõnnu.
110	Veltsi	"	"	Keltsi as. Rakvere
111	Voore	3.IV.27	Tartu	Voore ag. Voore algk. Kambja vallas
112	Karilatsi	10.IV.27	Võru	Karilatsi post. ag.
113	Sikana	19.IV.27	Pärnu	V. Vändra, Sikana p. ag.
114	Maho	19.IV.27	Viru	Kunda, Maho agentuur
115	Rõusa	1.V.27	Pärnu	U.-Vändra „Rõusa“ Rõusa posti ag.
116	Tori-Võistleja	8.V.27	"	Tori. Mannare kyla
117	Veriora	29.V.27	Võru	Veriora p. ag. Võrumaal
118	Vana-Kuuste	26.VI.27	Tartu	V.-Kuuste as. Kambja k.
119	Nursi	26.VI.27	Võru	Nursi p. ag. Võru
120	Sõmmerpalu	7.VII.17	"	Sõmmerpalu p. ag.
121	Torma	28.VIII.27	Tartu	Sätsuvere p. ag. Rääbise

Sygavamat kyndi!

On käimas põllumajanduse ratsionaliseerimine. Pyytakse saada vähema vaevaga suuremaid tagajärgi. Mitte hingemaad ihkaja venelase moodi maa pinda mööda laiaili — võimalikult palju maad — vaid sygavamale maa sisse! on loosung. Meie maa on kehv ja vaene, maa suurus ei aita, kui sellele, ei järgne sygavam kynd. Asjatundjad tähendavad, et on kasulikum võtta 300 puuda vilja kolmelt kui sama palju kuuelt hektarilt. Samuti olla kasulikum saada 3000 liitrit piima yhelt kui sama palju kolmelt lehmalt; 200 muna yhelt, kui sama palju kolmelt kanalt. Majapidamise edu ei olene siis tema suurusest ja laiusest.

See põllumajanduse seisukoht väärrib tähelepanu ka noorsootöös. Ka siin tuleb teha sygavamat kyndi. Meie seltskundlikul elul puudub ja peabki puuduma endine sygavus ja mugavus, kuna ta liigub veel endises veneaegses suunas. Selleaegne energia oli sihita õiguste saamiseks, võimaluste leidmiseks omaeluks, milleks oli vaja võimalikult massilisi ja suuri seltsi, kaugele ulatuvaid kõnemehi, võimalikult palju uuendust ja parandust nõudvat publikut.

Mida siis nõuti, on nyud olemas — oma maja. Vähemalt alus, võib olla ka seinad ja katus. Puudub aga väline ilustus, sisemine mitmekesidus, kunstniku ehtiv ja maitsekas käsi, puudub sygav kynd. Kyllalt on tööd enne kui see ruttu kasvand kodu saab kõigile elamiseks kõlbuliseks. Nõudmise asemele ehitamine ja töö.

Töö aga tuleb muuta sygavamaks. Selles sisemise seltskundliku kasvatusi sygavuseni ei kyyni need nõrga eeskavalised, jandilised, labaste kupleede, „kassiristsete,“ ja muu kraami kyllased esinemised ning tantsuõhtud

nagu neid senini veel korraldavad mõned osakunnad. Meie nooril on kyllalt esteetlist huvi, kunstilist arusaamist, mida tuleb rahuldada. Esteetilise nälja rahuldamise üks peanõudeid on — mitte palju vaid paremat. Mitte ruttu kokkulöödud peod rahasaamiseks — vaid tõsisem toit esteetilise nälja kustutamiseks — sygavamaks kynniks. Parem üks hää esinimine, kui tosin halbu, parem hää nimi, kui suur arv.

Töö tuleb teha ka mitmekesisemaks. Meie kodu nõuab igakylgset ja mitmekylgset ilustustööd. Palju on meil sööti jäänd alu. Kui palju võimalusi on maitse arendamiseks ja kodu ilustamiseks kodusel käsitööl, lillekultuuril, ymbruse ilustamise ja looduskaitse tööl. Kui palju teha koduymbruse uurimise, muusika, muu kunstide, lavakunsti, rahvamäugude jne. viljelemise alal. Kui puudulikud on veel teadmised tervishoius, teadusis kirjanduses, kunstis, maitstes, ilmavaateis, kui vähesed tehnilised võimised kõnekunstis, kehakultuuris, seltskundlikus ymberkäimises jne. kas ei paku kirjandusliku maitse arendamine ja sopa-kirjanduse, eriti aga II ja III järgu sopak. vastu võitlemine ise juba suuri teotsemisvõimalusi. Kuid neid teotsemisvõimalusi leiab igal pool, isegi põllumajanduses, majapidamises, tehnika ja muude rekseksimuste ymber. Raadiopalavik ja sportlised kurekid yksi veel ei kustuta vaimlist nälga. Töö peab muutuma ratsionaalsemaks, mitmekesisemaks nagu seda nõuab noore iseloom, nagu seda nõuab ajavaim ja kodu ilustamise sisemine ja kannatust nõudev peen mosaikehitus. Tööd peab jatkuma noorile ja veel nooremaile, nais- ja meesnoorile.

Töö peab muutuma ka mugavamaks, klubilisemaks. Ainult niisuguses väiksemas omaelaliste organiseerit noorte ringes võib ja peab see sisemine mugavus pääsena jõule. Selleks pole tarvis suuri seltsimaju, vaid oma väiksemaid kokkutulemise ruume, lugemislaua, raamatukapi, muusikariistade, seinailustuste ja muu inventaariga. Selleks on tarvis ka kindlat korda, muidu ei tekki mugavus. Võimata on yhel ja samal ajal korraldada kõne-spordi, käsitöö, muusika, näite ja muid harjutusi. Igal asjal, igal alul, igal harul oma koht ja aeg. Tõstavad seda mugavust ka kollektiivsed pingutused ja seisus-

kohavõtmised ilmavaate ja elureformi aladel. Kombat, moed, suitsetamine, karskus, tants, halb kirjandus, ilmavaated, rahuaade jne. kõik on alad, mis nõuavad seisukohavõtmist, milleks on väiksemad ringid kohased ning mis annavad sellele seltskunnatööle sisemise mugavuse. Annavad seda ka omavahelised ja avalikud pidutsemised. Mis keelab pyhitsemast jõuluid, vanaasta õhtut, aastapäivi, esimest maid, jne. kollektiivselt, yhiselt? Mis keelab sytitamast jaanituld ning salongtantsude kõrval esitamast jaanimurul ka rahvatantse ja ehtimast rahvariideisse?

Mitte arv, vaid laad. Enam sygavust, mitmekeksidust ja mugavust. Enam sygavat kyndi!

A. Meikop